

פרקי התבוננות וחיזוק
מתוך שיעוריו של הגאון
רבי אהרן שווב שליט"א

להתקדם

מאמרים בדרכי ההנהגה ותיקון
המידות שנמסרו על סדר
הספר הקדוש "תומר דבורה"

מידת המלכות

כל אדם לית ליה מגרמיה כלום

קנין המלכות - לעשות עצמו כעני

בפרק תשיעי מבאר הרמ"ק מספר דרכים
כיצד יתדמה האדם למידת ה'מלכות'
העליונה. והדרך הראשונה המומלצת היא -

ישים עצמו תמיד כעני, ויעמיד עצמו לפני
קונו גדל שואל ומתחנן. ומה גם בעת
תפלותיו שזו סגלה נפלאה.

מידת ה'מלכות' היא הכלי קיבול שמקבל
את ההשפעה מכל המידות העליונות. בזה
הקדוש כתוב שהגדרת ה'מלכות' היא: "לית
לה מגרמיה כלום", כלומר, אין לה גוון מסויים
שהיא משפיעה על האורה האלוקית, אלא
כל מהותה להיות כלי לקבל את השפע
הבא ממקורות עליונים ממנה - ולהעבירו
אל התחתונים בהתאמה לצורך והיכולת
שלהם לקבל.

אולם מקורות השפע אינם מעבירים השפעה
אלא רק כלי פתוח אשר משתוקק לקבל,
אולם לכלי סגור או מלא, אי אפשר להעביר
שפע. ולכן הדרך של מידת המלכות לקבל
השפעה, היא רק על ידי תחושת ריקנות
שיוצרת רעב והשתוקקות לקבל שפע נוסף
מהמקור העליון שמעליה.

נמצא שהדרך להתדמות למידת המלכות,
היא באמצעות ההרגשה שאין לנו מעצמנו
כלום, וממילא אנו רעבים ומשתוקקים לקבל
שפע אלוקי חדש. ועל ידי זה אנו הופכים
את עצמינו לכלי ראוי ומוכן לקבלת השפע.

"וזה סגולה נפלאה לקבלת התפילה" -
להרגיש ריקנות גמורה עם תשוקה כעני
העומד בפתחו של הקב"ה, כי ככל שהאדם
יותר ריק, כך יש יותר מקום למילוי של שפע
אלוקי.

מוסיף הרמ"ק: גם דוד המלך שהיה מרכבה
למידת ה'מלכות', הרגיש עצמו כעני -

וְדָוִד הִתְנַהֵּג בְּמִדָּה זוֹ הַרְבֵּה, שְׂאֵמֶר וְתַהֲלִים
כֵּה, (טז): "כִּי יִחַד וְעָנִי אָנִי".

ובאמת נרמז בשמו של דוד המלך ע"ה דלות
ועניות. שהרי השם "דוד" מורכב מהאות
דל"ת בתחילה ובסוף, מלשון 'דלות'. כלומר,
מצד עצמו הוא היה דל ואביון מתחילה ועד
סוף, ריק מכל. התוכן היחיד שהיה בתוכו
הוא אות ו' החיבור, שמשמעותה - האור
האלוקי שמתחבר לתוכו להנהיג כל פעולה
שלו.

התבוננות מעמיקה ומחזקת במוסרי הפרשה

להתבונן

פרשת פרה

הדרך היחידה ליציאה מהכבדות החומרית

את האנרגיה בכל מעשיו. הוא כביכול מניח את עצמו
בידי הזרימה של הטבע, לטוב או למוטב.

פרה אדומה שלא עלה עליה עול - שיא החידלון האנושי

האפשרות להטיר מוטומת מת, היא על ידי צירוף של
אפר פרה ומים חיים.

ונבאר:

הפרה מסמלת את שיא האנרגיה והעוצמה הגשמית.
הפרה צריכה להיות בת שלוש שנים הראויה ללדת
(ע"ז כד), והיא מיועדת לחרישה בשדה ולייצר חלב. וכן
הסמל לכח אנרגיית העבודה בבריאה הוא השור, כפי
שנאמר (משלי יד, ד) "רֵבֶב תְּבוּאוֹת בִּכְלֵךְ שׁוֹר".

אותה פרה צריכה להיות 'אדומה', כי הצבע האדום
מורה על היותה מלאת חיות ואנרגיה עצומה, תוססת
ובוערת כאש.

אולם - אותה פרה בעלת שיא האנרגיה והכח בפוטנציה,
בפועל "לא עלה עליה עול" (במדבר יט, ב).

זה סיפור הטרגדיה המרכזי כאן.

מחד - פרה בעלת כח אנרגיה עצום, עם יכולת פעולה
באופן המושלם ביותר. אך מאידך - למעשה יש כאן
פספוס עצום, "לא עלה עליה עול", האנרגיה העצומה
הזו לא באה לידי מימוש כלל.

וזהי הסתירה המוחלטת בין שיא האנרגיה לשיא הבזבז
והחידלון.

לוקחים את הפרה הזו ושורפים אותה. להראות ולגלות
שמי שלא משתמש בכוחותיו לעבודת ה' אין לו זכות קיום.
הופכים אותה ל"אפר".

ה'אפר' הוא דבר שהיה לו ערך בתחילה ובשריפתו
הוא הוא איבד את זכות קיומו. זאת לעומת ה'עפר'
שאמנם כעת אין לו ערך, אולם יש לו עתיד לזרוע
בתוכו.

נמצא שאפר הפרה האדומה מבטא את פסגת החידלון
- שיא האנרגיה שהגיע ל...כלום.

זה החלק שכנגד טומאת המת, אשר אף היא מביאה את
האדם לאווירה של חידלון עצבות וכבדות.

הכנסת מים חיים אל אפר הפרה - משיכת חיות ממקור חיציני

ומעתה - עוברים לשלב הטהרה:

את 'אפר הפרה' הלז מכניסים לכלי אחד יחד עם "מים
חיים", שהינם מים היוצאים ממקור נביעה בלתי פוסק.
והמים הללו באים לנסוך חיות מחודשת באפר הפרה,
ושילוב שניהם יחד מורה על היכולת להכניס חיות
מחודשת גם בתכלית החידלון.

דבר זה מלמד את האדם שנטמא בטומאת מת, שלמרות
החויה שחדרה בו והכניסה אותו לכבדות וחידלון, עדיין
הוא יכול לקבל חיות חדשה ממקור עליון, שתשיב בו את
האנרגיה וההתעוררות של החיות הבוהרות בעבודת ה'.
את כח החיות המחודש ניתן לשאוב רק ממקור חיציני
שלא מתוך האדם עצמו מיניה וביה.

ביאור הדברים הוא כך -

פרשת פרה היא סוגיא של "טהרתן של ישראל"

פרשת "פרה אדומה" עוסקת בדרכי הטהרה מטומאת מת.
ויש להתבונן: מה משמעות פרשה זו לדורינו אנו, לאחר
שבעונותינו המקדש חרב ואין בידינו אפר פרה להטהר בו.

מדוע דוקא פרשת פרה אדומה היא חוק?

עוד יש להבחין בכך שטהרת פרה אדומה נקראת "חוק",
כדברי רש"י:

לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר:
מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה? - לפיכך כתב בה
'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.
ראשית נדייק, שמהאמור במצוה זו שהיא חוק שאינו
ניתן להבנתו, ניתן להבין כי את כל שאר דברי התורה
אנו כן מסוגלים להבין. וגם מה שעדיין איננו מבינים
כעת, לכל הפחות עלינו לדעת שהוא בר השגה, ואם
נעמוד ונתייגע נזכה להבין על בוריו. ולא זו בלבד אלא
זו חובתנו, לעמוד ולהבין. וכפי שכתב הרמב"ם (מעילה
פ"ח ה"ח):

ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע
סוף ענינם כפי כחו. ודבר שלא ימצא לו טעם ולא
ידע לו עילה, אל יחי קל בעיניו, ולא יחרס לעלות
אל ה' פן יפירין בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו
בשאר דברי החול.

לאור זאת יש להתבונן: אם רצונו יתברך שנתבונן
בטעמי כל המצוות ככל יכולתנו, במה נשתנה מצוות
פרה אדומה שהיא המצוה היחידה שרחוקה מאיתנו
ואינה ניתנת להשגתנו.

בגמרא (ע"י יומא נד.) משמע שעצם ענין הפרה האדומה
- כיצד היא מטהרת טומאת מת, ניתן להבין בשכלנו,
אלא שיש פרט אחד קשה שאינו מובן לשכל אנושי:
כיצד יתכן שהמזה טמא בזמן שמי שמקבל את ההזאה
נעשה טהור.

סוגיא זו צריך תוספת ביאור.

טומאת מת - התחברות לחידלון

לשם ביאור סוגיית "פרשת פרה", נקדים לבאר מה
עניינה של טומאת מת עפ"י משנתו של הרש"י הירש
(במדבר יט, ג) -

כאשר אדם שוהה במחיצתו של מת, הוא נחשף לחוסר
השליטה של האדם על מציאות חייו, וכתוצאה מכך
הוא עלול להתחבר לחידלון ולאבד את חיותו הנפשית,
ולעשות את כל מעשיו מתוך הכרח וצורך ומתוך פחד,
בלא "חיות", רצון ותשוקה פנימית.

גם מי שעושה כל מה שנצטווה מאת ה', יש הבדל גדול
אם הוא עושה זאת בכבדות וכמי שכפאו שד, או שהוא
עושה זאת בהתלהבות וחיות, מתוך תשוקה וחשק.

כאשר אדם פועל ועושה בחשק ושמחה, מתוך תשוקה
פנימית בוערת, הרי כל כולו מרוכז ב"עדי", וכל הדברים
הטפלים לא תופסים מקום כלל. הוא מסוגל לדלג על
ארוחות ועל צרכים שונים ואפילו לא לשים לב לכך.

אולם השהיה במחיצתו של המת גורמת לאדם התחברות
לחידלון, לכבדות שלטון הטבע, ואז האדם עלול לאבד

אין הכרח שימשיך מה שהיה

ואמנם, יש מי שאינו עני, פרנסתו מצויה לו, בריאותו איתנה, בניו חכמים ונאים, והוא תלמיד חכם עם מאות תלמידים. כיצד גם הוא יכול להרגיש עני ודל שאין לו מעצמו כלום?

יש אפשרות לומר שאמנם אכן יש לו כל מה שהוא צריך, אך זה עדיין כלום לעומת מה שהוא יכול לקבל עוד. ולכן תמיד הוא צריך להשאר בהרגשה של 'עניות' ותשוקה לקבל עוד ועוד שפע מהקב"ה.

אך הרמ"ק משיב על כך תשובה מדויקת יותר: **אִפְלוּ שִׁיְהִי עֲשִׂיר - יִחְשַׁב שְׂאִין דְּבָק עֲמוּ מְכַל אֲשֹׁר לוֹ מְאוּמָה, וְהוּא נֶעְזֵב, צָרִיךְ לְדַחֲמֵי הַבּוֹרָא תָמִיד, שְׂאִין לוֹ כָּל דְּבָר אֱלָא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר אֵכֵל.**

כאומר לו: "אמנם עד עכשיו היה לך הכל, אך אין כל ערובה שזה ימשיך כך גם הלאה! שום דבר לא נדבק בך ולא מובטח לך שישאר גם בהמשך. אין לך אלא האוכל שכבר אכלת ותו לא".

כשאדם מבין שכל מה שיש לו יכול להלך ממנו בפתאומיות, וכפי שראינו אנשים שברגע אחד התהפך עליהם עולמם מקצה לקצה, בפרנסה, בבריאות, בילדים, ובכל נושא. מיד האדם מרגיש 'עני' ו'דל' ועומד בתחנונים לפני ה' עם תשוקה לקבל את השפע.

חז"ל אומרים (ר"ה טז): 'שנה שרשה בתחילתה - מתעשרת בסופה'. ומפרש רש"י: "שישראל עושים עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה, כענין שנאמר תחנונים ידבר רש".

כלומר, אל לו לאדם להרגיש בראש השנה כאילו שכבר יש לו 'חזקה' על מה שהיה לו בשנה שעברה, וכל בקשתו היא שלא ילקח מה שכבר יש לו. אלא ההרגשה הנכונה צריכה להיות שכל מה שהיה - איננו, ועתה הוא ניגש בריקנות גמורה לפני ה' 'להתחיל הכל מאפס'. ורק בצורה כזו הקב"ה ישפיע לו שפע מחדש ממרומים לשנה הבאה.

להיות מחובר למקור יניקה עליון

מוסיף הרמ"ק - מי שלא מרגיש עני וריק, אלא שבע ומלא, הוא מחובר ל"שכחה" -

וְלַהֲפַךְ מִזֶּה, נֶאֱמַר (דברים ה, יד): 'וְרָם לְבָבְךָ וְשִׁכַּחְתָּ', שֶׁהַשִּׁכְחָה הַחֲצוֹנִית מְצוּיָה שָׁם.

פירוש הדבר -

המושג 'זכרון' מבטא יניקה של השפעה ממקור חיצוני, על דרך הפסוק (דברים ה, יח) **"וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הֵנִיךָ לָךְ פֶּחַ לְעֲשׂוֹת חֵיל"**. שהרי הביטוי 'זכרון' מתאים רק על דבר שמחוץ לאדם, כזה שיש אפשרות לשכוח אותו והאדם בוחר 'לדלות אותו מזכרונו'. אבל מה שהוא מעצם האדם לא שייך בו שכחה וזכרון.

ואכן, מבואר בשערי אורה (שער שני) שאחד הכינויים למידת היסוד הוא 'זכרון'. כי מידת היסוד היא מקור השפע העליון שמעביר את כללות ההשפעה למידת המלכות שנמצאת תחתיו בסוף ההשתלשלות.

נמצא, שאם האדם מרגיש עני וריק, הוא מחובר ל'זכרון', כלומר, למקור השפעה עליון. אבל אם האדם מרגיש מלא ושבע, אזי מוכרח להיות שהוא במצב של 'שכחה', ומנותק ממקור ההשפעה החיצוני העליון ממנו ולכן אין לו עוד למה להשתוקק.

בדרך כלל הבריאה כולה מנוהלת ומסודרת במהלך של "יש מיש". כוונתם עץ ביער ועושים ממנו שולחן, מלקטים ברזלים ויוצרים מהם כסא או מטה.

גם מערכת המים בבריאה מנוהלת בדרך כלל בתוך הטבע עצמו מיניה וביה. אדים עולים מן הים, נעשים עננים, יורדים כגשם וחוזרים אל הים, וכך הגלגל מסתובב.

דבר אחד בבריאה מייצג את הבחינה של "יש מאין" - אלו הם המים החיים הנובעים ויוצאים ממקור נביעה מחודש, שלא במערכת המעגלית הרגילה.

זהו סוד המים החיים שמצליחים להחיות מחדש גם את דבר החידלון המקסימלי ששייך - אפר פרה אדומה.

ובזה נזכה להבין מדוע מצוות פרה אדומה היא 'חוק' שאינו מושג להבנתנו הפשוטה. משום שכל עניינה הוא למשוך הארה חיצונית עליונה שלא קיימת במערכת ההשגה וההבנה שלנו, ולחדש על ידיה חיות מחודשת שלא קיימת אצלנו.

זו גם הסיבה לדין המחודש הקיים במצוה זו, בה 'המזה' טמא ומקבל ההזאה טהור. משום שבשונה מהמסלול הרגיל בו יש סיבה ומסובב מובנים וברורים, טמא מטמא וטהור מטהר, כאן מדובר על משיכת הארה חדשה אלוקית מחוץ למערכת הרגילה, בבחינת "מחיה מתים", וזו מנשכת שלא בסדר ומהלך רגיל.

בהזאת מי החטאת על האדם אנו מלמדים אותו כי בכוחו להאיר את עצמו בכל מצב, ולחדש חיות בקרבו גם כשהשתלטה עליו תחושת הכבדות והחידלון האנושי.

משיכת חיות מחודשת מבחוץ על ידי לימוד התורה

מהי הדרך בה אנו יכולים לינוק את הארה המחודשת הזו, שתבא מחוץ לנו, ולמעלה ממדרגתנו, ותחדש כנשר נעורינו?

זהו הכח של לימוד התורה.

הקב"ה מאיר את החכמה לתוך הבריאה בבחינת "יש מאין". ועל שם כך הוא נקרא 'מקור חיים' (תהילים לו, י).

ובדומה לכך גם החכמה -שמבטאת את הגילוי הראשוני בסדר ההשתלשלות של עשר הספירות - נקראת 'חיים'. חיים בגימטריה חכם. 'החכמה תחיה בעליה' (קהלת ו, יב). גם החכמה היא בבחינת "יש מאין", הארה חיצונית הנכנסת מחוץ למערכת, כמו שנאמר **"וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תִּמְצָא"** (איוב כח, יב).

זו הסיבה שחז"ל למדו מהפסוק המובא בפרשת פרה אדומה: **"זאת התורה אדם כי ימות באוהל"** (ברכות סג:).

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר **"זאת התורה אדם כי ימות באהל"**.

האדם במצבו הנוכחי, ב'מיניה וביה' שלו, שרוי בתוך עולם רדוד, אפוף ביסורים ומכאובים שונים, קשיים רגשיים ומצוקות פנימיות. המערכת הטבעית הרגילה מכבידה עליו וגורמת לו קושי וכבדות בעבודת ה'.

העצה היחידה להתעלות מעל כל זה, ולקבל הארה מעולם עליון ומרומם יותר, היא רק על ידי - להמית עצמו באוהלה של תורה.

לצאת מהעולם הרדוד והגשמי שבו נמצאים כל הקשיים, ולעלות לקומה עליונה ולהיכנס לתוך עולם אחר - "עולם התורה". לתת את עצמך לתורה, שהיא תקיף אותך, שהיא תהיה העיסוק הבלעדי שלך.

זה הכח שיכול לתת לנו את החיות שאנו כה זקוקים לה. ועל ידי שאנו 'מרטיבים' את עצמינו במי התורה, נזכה להכניס חיות גם במקומות הכבדים והחדלים הקיימים בנו.

עיקר תפקידנו הוא לקחת את התורה ולהחדיר אותה בתוכנו, למשוך את הארה האלוקית ולנסוך אותה בתוך אישיותנו, להעבירה אל הדורות הבאים ולא להפסיק את הנביעה מן המקור אל תוך חיינו.

ואף שאין לנו מי חטאת להיטוהר על ידו, עלינו לקחת את המסר הזה לכל עבודתנו בעולם: כמו 'מי החטאת' המטהרים ומחדשים את האדם המחובר לחידלון, כך גם אנו מצווים לצאת מהעולם החדלוני הזה, ולהיכנס לעולם רטוב ועשיר מלא חיות מהעולמות העליונים הבלתי מוגבלים.

לשיעור המלא 073.295.13.81

מספר השיעור: *33291868#

להבין בתפילה

ביאור המהות הפנימית של ברכות תפילת העמידה ערוך ענ"י שיעורי רבי אהרן שווב שליט"א

האי ספרא רבא, המבאר ומבהיר כעצם השמים לטוהר את התפילה הנקוב בשמו "להבין"... כוחו להעמיד תשוקה וכלות הנפש געועים ותשוקות להרבך באור ה'

מתוך הסכמת הגאב"ד רבי מרדכי גרוס שליט"א

להשיג בחנויות הספרים קולומס ובדוכני הספרים י. בלי טל. 054-856-40-33

לשיעור המלא 073.295.13.81

מספר השיעור: *40218055#

להתחדש בהבנה פנימית בתפילה!

זה לבנות את עבודת התפילה שלנו.

מטרת הספר החדש

זו היא מטרת הספר החדש "להבין בתפילה"

המאמרים בספר זה מלבנים את התפילה כאחת מסוגיות התורה, וכוללים ביאור נרחב על ברכות תפילות העמידה, תוך שאיפה להעמיק בגילוי האלוהי הייחודי שבא לידי ביטוי בכל ברכה וברכה.

כל מאמר בנוי על ניתוח מעמיק ויסודי של מילות הברכה, המבנה, הנוסח וההקשר, בשילוב מאמרי חז"ל על יסודות ושושי הברכה - ומהם עולה התמונה השלימה של הגילוי האלוהי הייחודי לאותה ברכה.

כאשר נחשפים לרובד העמוק יותר של עבודת התפילה - התעסקות בהכרת הגילויים האלוהיים, הרי שכל תפילה היא חוויה חדשה ומרגשת, ואף זאת היתה שכרנו בלימוד מהות כל ברכה שחלף תפילות החזרות ונשנות שוב ושוב ללא כל חיבור פנימי, הרי עתה זכינו על ידי מאמרים אלו לחיבור פנימי ומפעים כל תפילה ותפילה, שכל פעם הקורא חווה חיבור מחודש לגילוי האלוהי המתגלה בתפילתו.

הספר נכתב ונערך באופן שכל אחד יוכל להתחבר לרעיונותיו ומסריו. ולמרות שמחד, הוא עוסק בעומקים פנימיים, הרי נעשתה בו עבודה יסודית להנגשה ולהבהרה - על פי הקו המנחה את מכון "להבין" להנגיש את המעמקים, ולחבר את הקורא להגיגה של תורה עד הסוף בלי להשאיר יסודות בלתי מובנים כ"אקסיומות", אלא להבין את עומק דברי חז"ל באופן בהיר ומוסבר היטב.

מאמרים אלו ראו אור במהלך השנה האחרונה כקונטרסים היוצאים לאור מידי שבת בשבתנו, רבים שנחשפו למאמרים אלו העידו שחוו שינוי עצום ברוממות התפילה שלהם. הרגשתם היתה שעברו מרובד פשוט ברמת ההבנה לרובד עמוק יותר, וחוו חיבור אמיתי, רוממות והתרגשות בכל תפילה, ובקשו שנוציא מאמרים אלו בספר מסודר בנוי כראוי למען וכולו ללמוד ולהעמיק עוד ועוד בכל ברכה וברכה.

כשאדם משתוקק ומבקש מה' יתברך רפואה, פרנסה, חכמה או כל דבר אחר, הוא שואף ומשתוקק שהקב"ה יתגלה לפניו באופן מסוים המתאים למצבו הנוכחי והעכשווי. וההשתוקקות הזו כשלעצמה מושכת הארה עליונה לאדם הזוכה להשיג גילוי חדש בהנהגות הקב"ה. וכחלק מאותו גילוי נמשכות אליו רפואה פרנסה וחכמה. וזה עומק דברי חז"ל שהתפילה עומדת 'ברומו של עולם'.

אם כן - הבשורה המרכזית של הספר היא עצם הגדרת התפילה כסוגיא של גילוי ולא רק כבקשות.

חובתנו "ללמוד את התפילה!"

מאחר שעיקר מטרת התפילה היא השגת הפירות של הגילויים האלוהיים השונים, ברור הדבר שעלינו "ללמוד את התפילה" בכובד ראש כמו כל סוגיא רצינית בתורה, שהרי התפילה היא 'תורה' לכל דבר - תורת הגילויים האלוהיים.

ואמנם, בתחילה כל אדם היה אומר נוסח תפילה מעצמו ומליבו, ובאותו נוסח היה כולל את כל הגילויים האלוהיים שהוצרך לגלות.

אך מאז ימות עזרא הסופר נחלשו הדורות ואין אדם יכול לכוון מעצמו לגילויים האלוהיים הנכונים, ועל כן תיקנו אנשי כנסת הגדולה נוסח תפילה קבוע "כדי שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן" (רמב"ם תפילה א. ד.).

ומעתה, הדרך שלנו להשיג את הגילויים המסויימים שהתפילה עוסקת בהם, היא רק באמצעות לימוד המילים והמבנה שקבעו לנו חכמינו ז"ל, מתוך ידיעה שהם טמנו בתוכם את כל מה שעלינו לדעת בכדי להגדיר את הגילוי האלוהי המסויים של כל ברכה וברכה.

וזאת משום שהרי הלשונות הנרדפות שאנו מזכירים בתפילה, אינן מליצות ספרותיות שנועדו להעצמת המסר, אלא ביטויים ייחודיים המגדירים פנים ואופנים מתחדשים בגילוי האלוהי. וברור הדבר שאין בהם ולו מילה אחת מיותרת החוזרת על עצמה. ולכן אנו צריכים ללמוד את מה שהניחו לנו, את המבנה והסדר, את הנוסחאות והכפילויות, ולדקדק בכל תיבה כפי שמדקדקים בסוגיא בגמרא ובהלכה ברמב"ם, ועל פי

בימים אלו, לאחר עבודה מאומצת של שנתיים, יוצא לאור ספר חדש נוסף מאוצרות המכון - "להבין בתפילה". ספר זה הינו יצירה מרעננת הנושאת בקרבה רובד חדש בעבודת התפילה. בשורות הבאות נפרט על נקודת החידוש שנעשתה ביצירה זו.

התפיסה הפשטנית היא שה'תפילה' עוסקת בהצגת בקשות בלבד, ולכן די בהבנת המילים כדי להתחבר לתפילה. אך בעת לימוד הסוגיא התגלה לנו אור גדול, שבקשות וברכות התפילה הינם רק דרך להגיע להכרה של גילוי אלוהי רחב ועמוק יותר, ולכן ראינו חובה לברר ולהעמיד בכל ברכה: מהו אותו 'גילוי' אלוהי שאנו אמורים להתחבר אליו בעת אמירת כל ברכה מברכות התפילה?

על מה מתבסס הגילוי?

ההגעה לנקודה פנימית ומהותית זו התרחש בעת הלימוד בספר הקדמון "שערי אורה", אשר שם מבואר שבכדי שהתפילה תתקבל מוכרחים להכיר את שמותיו יתברך.

וזה לשונו:

"וידע אדם ויבין כי כל שם ושם מאלו השמות, כולם הם כדמיון מפתחות לכל דבר ודבר שאדם צריך בעולם לכל צד ועניין. וכשידע כוונת כל שם ושם מאלו השמות, אז יהיה קרוב לה' ותהיה תפילתו מקובלת."

ועל זה נאמר (תהילים צא, יד-טו) "אֲשַׁבְּחֶהוּ כִּי יֵדַע שְׁמִי - יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֶהוּ", לא אמר הכותב "כי יזכיר שמי" אלא "כי ידע שמי", והידיעה היא העיקר, ואחר כך "יקראני ואענהו", כלומר כשיצטרך לדבר ויתכוון באותו השם שאותו הדבר תלוי בו, אז אענהו."

אמירה נחרצת זו, הובילה באופן ברור להבנה שמטרת התפילה היא לא רק כדי שנבקש את בקשותינו מאת ה' ונקבל להם מענה, אלא בעיקר על מנת שנכיר ונדע את הבורא יתברך בכל שמותיו ובפרטי הנהגותיו הגלויים לנו, ואילו הבקשות רק מסייעות לנו להגיע להכרה מושלמת יותר בפרטי הגילויים.

בימים אלו בס"ד הספר החדש יצא מבית הדפוס, וניתן להשיגו בדוכני המכירות של י. בלוי בבתי הכנסיות, וכן דרך מוקדי המכירות של י. בלוי, בטלפון 054.856.40.33 - המשלוח חינם!

בינה יתירה - בינה יתירה - יסודות האמונה לנשים ובנות הסמינרים על פי ספר "דרך השם" לרמח"ל

שילוב האיש והאשה ביצירה המשותפת

אפרים ורעיתו זכו להשכין את השכינה בביתם, למרות ועל אף. למרות השוני העצום והמנטליות הכל כך שונה, הם זוכים לכבד זה את זה ולגדל את עצמם ואת צאצאיהם באוירה של שלום ושלווה.

בינו לבין עצמו, היה אפרים תוהה לא פעם:

מדוע בחר הבורא עבורי את האתגר העצום הזה של התמודדות מול אישה חריפה, שנונה ועוקצנית, כשאני מרגיש את עצמי נגרר אחריה במה שזה לא הסגנון שלי? מדוע לא התאים לי הבורא אישה פשוטה, חסרת יומרות וחריפות?

השניים חולפות. גדיים נעשו תישים. ובאחד הימים מספר אפרים לידידו כשבקולו גאווה אבהית: "השם זיכה אותי בבן בכור, בחור משכמו ומעלה. שילוב של טוב לב נדיר וחריפות עסיסית... והשילוב ביניהם יצר אדם מושלם שיודע היטב כיצד לעזור ולסייע בחכמה ובתבונה נדירה."

ובהפיכתם לאחד. מדוע אם כן בחר הבורא את מהלך החיים באופן הזה בדווקא?

שאלה זו עולה ומתחדדת כאשר אנו מבינות עד כמה הכרחית ההתאמה בין הגוף לנשמה, בין הכלי לבין מה שאמור להיכנס אליו. הבנה זו רק מדגישה את התמימה; כיצד באמת ניתן לזווג בין בני זוג שונים כל כך, ומדוע יצר הבורא מציאות של הפרדה מהותית כל כך כרקע לזיווג?

סיפור ההמחשה

כדי להשיב על השאלה נספר את הסיפור הבא:

אפרים היה יהודי ממוצא הונגרי, יהודי חם, תם וישר, "פשוט" בהגדרה המקובלת. אינו מכיר התחכמויות ותמרונים, שואף לעשות את הנכון והטוב כפי הבנתו. ברבות הימים נישא אפרים עם בת זוגו, אישה ממשפחה ירושלמית, משופשפת, שנונה, "צ'למרי" בהגדרה המקובלת, על כל המשתמע מכך...

מה מטרת ההפרדה עד לנישואין?

כאשר נתבונן באופן בו נבראה האישה, ניווכח כי האישה היא ממש עצם מעצמיו של האיש, שהרי התורה מספרת כי בורא עולם לקח צלע מתוך האדם וממנה בנה את האישה והביאה אל האדם.

אולם כיום, לאחר הבריאה הראשונה, המציאות היא שהאיש והאישה נפרדים לגמרי לאורך שנות ילדותם, גדלים בבתים נפרדים, אצל הורים נפרדים, ורק בהגיעם ל"עת דודים" הם נפגשים ונישאים.

הגדילה הנפרדת כל כך, מייצרת מטבע הדברים מציאות של שוני מהותי, כאשר כל אחד מבני הזוג מקבל עיצוב שונה, מנטליות שונה, מתרגל לסגנון אחר של בית, אוירה שונה וצורת התנהלות שונה.

במבט ראשון נראה, כי הפרדה זו מחדדת את ההבדלים והשונויות בין בני הזוג ומעמיקה את הבידול והמיזוג ביניהם. המנטליות השונה, סגנונות האופי השונים והרגלי הילדות של כל אחד מהם, מגדילים את האתגר הטמון בחיי הנישואין

התנאים הנדרשים לקליטת ידע וערכים [ג]

סדר ובהירות

בסדרת המאמרים הנוכחית נפרט ונרחיב את היסודות של 'תהליך העיכול המחשבתי', וזאת על פי ההקבלות הקיימות בין תהליך האכילה לתהליך הלימוד, וכפי שהובאו מקורות רבים בתורה ובחז"ל על ההקבלה הקיימת בין 'לימוד התורה' - לבין מערכת האכילה ועיכול המזון בתוך גוף האדם.

במאמר הקודם התבאר הצורך ברעב ותשוקה על מנת שדברי התורה יספגו בתוך האישיות, ושבאופן טבעי אין צורך לעבוד על כך. אולם כאשר פועל מנגנון לדיכוי הרעב בעקבות "יבוש אינטלקטואלי", יש לפתור זאת באמצעות לימוד זמן מה בחומר מרתק וקל, וכך יתעורר שוב התיאבון ויהיה ניתן לגשת ללימוד מעמיק כראוי.

במאמר הנוכחי נתמקד ביסוד נוסף וחשוב בדרכי לימוד וספיגת התורה לאישיות, הנלמד מההשוואה לפעילות מערכת העיכול.

אם הדברים אינם ברורים דיים למלמד עצמו, אין שום סיכוי שהתלמיד יתחבר לחומר הנלמד. ולכן, טרם ניגש המלמד ללמד עליו לבדוק את עצמו היטב שהוא בטוח במה שהוא בא ללמד. לא רצוי להגיע למצב שבו הוא מתחיל להסביר ולאחר מכן משנה את כיוון הדיבור ואומר "רגע, אני אסביר את זה אחרת", ושוב מנסה לבאר, ותוך כדי משפט מנסה באופן אחר, וכך מספר פעמים. מצב כזה גורם שהתלמיד יאבד כל אימון בחומר הנלמד ולא יקלוט מאומה.

ועל כן, על המלמד לסדר לעצמו את חומר הלימודים מראש ולוודא שהוא מבין אותו באופן בהיר ומדויק. ואם אכן ישנם דברים בסוגיא שהינם מוקשים, עליו לסדר לפני תלמידיו מהם החלקים המובנים ומה מוקשה ואינו מובן.

כמו כן - כפי שדבר המאכל צריך להיות מונח לפני הסועד בסדר נאה כל רכיב במקומו, כך גם בלימוד יש צורך במבנה ברור. על המלמד להקפיד על הפרדה בין חלקי החומר, ולהיות חד: להדגיש מהי נקודת המרכז של הדיון, להציג את המקורות, השיטות השונות, להבחין בבהירות בין שאלות לראיות, ולוודא שהתלמידים מקבלים את החומר באופן מחולק ומסודר היטב. אילו המלמד מעביר את השיעור בצורה מסורבלת ולוקח דקות ארוכות להבין את הנקודה העיקרית - התלמידים יאבדו עניין ויפסיקו להקשיב.

כחלק מהצורך להעביר חומר ברור ומסודר - המלמד חייב לשדר ביטחון ורוגע. כאשר המלמד משדר לחץ וחוסר ודאות - התלמידים מרגישים זאת מיד, ונוצרת תחושה של חוסר אימון וערפול גם אצלם. לעומת זאת, כאשר המלמד רגוע, מסודר ובטוח בדבריו, התלמידים מרגישים שיש כאן משנה ברורה שכדאי לשמוע והחכים, ואז הם נפתחים לקבלת החומר ומרגישים שהם מקבלים דברים מסודרים ובהירים.

באופן כזה, גם אם החומר מורכב, והתלמידים לא הבינו אותו ברגע הראשון, התחושה העוברת אליהם היא שהסיבה אינה מחמת שהנושא מבלבל, אלא מפני שהם עדיין לא השקיעו את המאמץ הנדרש להבנה.

כדי לעורר תיאבון צריך שיהיה ברור לו מה יש במאכל המוצע לפניו.

כדי שאדם יאות להכניס לתוך פיו מאכל חדש, צריך שיהיה ברור לו מה יש במאכל המוצע לפניו. הוא לא יסכים לאכול דבר מאכל שלא ברור לו מהותו.

דמיינו שמישהו מציג בפניכם קציצה ואומר: "ערבבתי כאן כל מיני שאריות מהמקרר בלי מחשבה, ואין לי מושג מה יש בפנים" - לרוב לא תסכימו לגשת לאכול קציצה זו... אפילו אם חבר מגיש לכם מאכל חדש ואומר: "אני לא יודע בדיוק מה זה, אבל אני מקווה שזה טעים", סביר להניח שתהססו מלנסות אותו.

אפשר להגדיר זאת במילים "תיאום ציפיות". אדם רוצה לדעת מראש מה הוא עומד לטעום, ואם ציפיותיו אינן ברורות, לרוב הוא לא יהיה מוכן להכניס את דבר המאכל הזה לגופו בניסוי של "אולי זה יתאים לי".

בנוסף, כדי לעורר תיאבון, המזון צריך להיות מוגש בצורה אסתטית ומעוררת חשק - בצבעים מתאימים, במרקם נעים, ובצלחות - סידור נכון על הצלחת. אילו דבר המאכל אינו נראה טוב הוא עלול לגרום לדחייה, גם אם מובטח שטעמו מצוין. הגשה מסודרת, חלוקה ברורה של סוגי המזון, וטמפרטורה מתאימה ומדויקת - כל אלו משפיעים מאד על התיאבון וחווית האכילה.

גם בלימוד צריך להיות סדר ובהירות

בדיוק כפי שאדם זקוק לסדר ברור במזון שהוא אוכל, כך הדבר נכון גם בספיגת הלימוד לתוך האישיות. כאשר המלמד "מאכיל" תלמיד בחומר לימודי, מערכת העיכול החשיבתית פועלת באופן דומה למערכת העיכול המזון. אם התלמיד לא מבין באופן ברור מה רוצים להעביר לו, הוא לא יהיה מוכן לקבל ולעכל את הדברים.

רש"י בפרשת משפטים (שמות כא, א) מתאר את תפקידו של המלמד, שעליו להגיש את החומר "כשולחן הערוך ומוכן לאכילה". כלומר, התלמיד צריך לקבל את הנושא בצורה מסודרת וברורה: להבין מה הנידון ומה הצדדים, מהי הקושיה ומה התירוץ, מהי הראיה ומה הדחייה.

הידיד, שהיה עד לחיבוי הנפש של אפרים בעניין ההתאמה בינו לבין רעייתו, נענה ואמר לו:

"הנה ברגעים אלו קבלת תשובה ניצחת לשאלה שהטרידה אותך כל כך הרבה שנים. הבה שלך, שאתה כל כך גאה בו, הוא שילוב מנצח. כל המעלות והיתרונות שיש בכל אחד מכם נמצאות בן היקר שלכם. ממך הוא יוש את טוב הלב והרצון להיטיב, ומרעייתך את החריפות ואת מהירות המחשבה, הנה לך יופי של יצירה!"

מעשה זה מהווה המחשה ודוגמה לתועלת הרבה שמפיק האדם מהשונות ומפערי התרבות והאופי שבין בני הזוג. כאשר שני בני הזוג גדלים באווירה שונה, במנטליות אחרת ובסגנון חיים שונה, הם ניגשים אל הנישואים המשותפים מתוך אידיאל לשלב את היחודיות של כל אחד מהם לתמונת חיים חדשה שממזגת את כל הנתונים השונים למכלול מרהיב של שלמות.

איך עושים את זה?

הדבק שמשלב באומנות את היתרונות והיחודיות של כל אחד מבני הזוג, הוא 'כבוד'.

'כבוד' הוא נתינת מקום, חשיבות וערך לזולת. האיש מצווה לכבד את אשתו. לתת לה מקום וערך. גם האישה מצווה לכבד את בעלה. נתינת המקום, הערך והחשיבות לכל אחד מבני הזוג, אינה מבטלת או סותרת את התפקיד של כל אחד מהם. תפקידים יחודיים אינם מפחיתים מכבודם של הנושאים אותם, ולכן מה שאחרים קוראים 'שוויון' הוא אינו המרשם הנכון לכבוד!

העולם, שחושב את עצמו ל'נאור' מנסה ללא הפוגה לייצר נוסחאות שונות מתוך מטרה להפוך את העולם למתקדם. כאשר נוסחאות אלו בדרך כלל סותרות את המתכון האלוף, הנכון והבריא ביותר לחיים של אושר ושלווה. אחד התחומים בהם מנסה העולם לגעת ולשנות הוא הבדלי המעמדות.

בורא עולם ויוצר האדם ברא נפשות רבות, ומיקם כל אחת מהם במיקום הטוב לה ביותר. בנוסף, העניק לכל נפש ונפש את התכונות המתאימות למיקום שלה.

הרעיון לייצר מצב של 'שוויון' בין האיש לאשה, הוא רעיון שמתעלם מהיעוד והתפקיד של כל אחד מהם ומהתכונות המיוחדות שהותאמו להם בשל כך.

ההבנה שהתפקידים השונים אינם ממקמים את האישה במקום פחות יותר, היא הבנה יסודית ובסיסית. אכן, אישיות האישה, כבודה או ערכה, אינם נפגמים בשל התפקיד השונה והיעוד הייחודי שקבלה מאת הבורא.

לשיעור המלא 073.295.13.81
מספר השיעור: *38509442

לעילוי נשמת
מרת **בלומה** (קורן)
ב"ר **שלום הלוי** ע"ה
נלב"ע י"ח אדר

לעילוי נשמת
רבי **משה אליעזר פאזען** זצ"ל
בן החבר **רבי יוסף יצחק** זצ"ל
בעמח"ס תבנית כלים
נלב"ע כ"ה אדר